

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNI JORIY ETISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Qo'qon universiteti Andijon filiali

Ilmiy raxbar: Abdullajonova Shaxnoza Qudratovna Ingiliz tili fani

o'qituvchisi

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich 24-04 guruh talabasi

Xoliqova Zulfizar Zair qizi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishning nazariy asoslari, dolzarb muammolari hamda ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishda o'qituvchining pedagogik mahorati, ta'lim mazmuni va baholash tizimining o'rnini ochib beriladi. Tadqiqot davomida kompetensiyaviy yondashuvni samarali joriy etishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kompetensiyaviy yondashuv, boshlang'ich ta'lim, tayanch kompetensiyalar, ta'lim sifati, pedagogik texnologiyalar.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются теоретические основы внедрения компетентностного подхода в системе начального образования, существующие проблемы и пути их решения. Раскрывается роль учителя, содержания образования и системы оценивания в формировании ключевых и предметных компетенций у младших школьников. В ходе исследования разработаны практические рекомендации, направленные на эффективную реализацию компетентностного подхода.

Ключевые слова: компетентностный подход, начальное образование, ключевые компетенции, качество образования, педагогические технологии.

ANNOTATION

This article analyzes the theoretical foundations, current problems, and solutions for implementing a competency-based approach in primary education. It highlights the role of teachers, curriculum content, and assessment systems in developing key and subject-specific competencies among primary school students. Practical recommendations aimed at effective implementation of the competency-based approach are proposed.

Keywords: competency-based approach, primary education, key competencies, quality of education, pedagogical technologies.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashuv jarayonida ta'lim tizimi oldiga faqat bilim berish emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, uni mustaqil fikrlovchi, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila oladigan, hayotiy kompetensiyalarga ega etib tarbiyalash vazifasi qo'yilmoqda. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxs kamolotining poydevori hisoblanib, aynan shu davrda asosiy kompetensiyalar shakllantiriladi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasini isloh qilish jarayonida kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan davlat ta'lim standartlari ishlab chiqildi va amaliyotga joriy etildi. Biroq mazkur yondashuvni boshlang'ich ta'lim tizimiga tatbiq etishda qator muammolar mavjud bo'lib, ularni ilmiy asoslangan holda o'rganish va yechimlar ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi.

ASOSIY QISM

1. Kompetensiyaviy yondashuv tushunchasi va uning mazmuni

Kompetensiyaviy yondashuv — bu ta'lim jarayonini o'quvchida bilim, ko'nikma va malakalar bilan birga, ularni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvdir. An'anaviy ta'limdan farqli o'laroq, bu yondashuv natijaga, ya'ni o'quvchining amaliy tayyorgarligiga alohida e'tibor qaratadi.

Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv quyidagi asosiy kompetensiyalarni rivojlantirishni nazarda tutadi:

- kommunikativ kompetensiya;
- axborot bilan ishlash kompetensiyasi;
- ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi;
- shaxsiy o'zini rivojlantirish kompetensiyasi;
- matematik savodxonlik va fan-texnika yangiliklaridan xabardor bo'lish kompetensiyasi.

2. Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish muammolari

Boshlang'ich ta'lim amaliyotida kompetensiyaviy yondashuvni tatbiq etishda quyidagi muammolar kuzatiladi:

Birinchidan, o'qituvchilarning kompetensiyaviy yondashuv bo'yicha nazariy va amaliy tayyorgarligining yetarli emasligi. Ko'plab pedagoglar hanuzgacha an'anaviy bilimga yo'naltirilgan metodlardan foydalanmoqda.

Ikkinchidan, o'quv dasturlari va darsliklarning kompetensiyaviy talablar bilan to'liq uyg'unlashmaganligi.

Ayrim fanlarda nazariy ma'lumotlar haddan tashqari ko'pligi amaliy faoliyatga yetarli imkon bermaydi.

Uchinchidan, baholash tizimining kompetensiyalarni aniqlashga yo'naltirilmaganligi. Ko'pincha baholash faqat bilimni tekshirish bilan cheklanib qolmoqda.

To'rtinchidan, sinflarda o'quvchilar sonining ko'pligi va moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi ham muhim muammolardan biridir.

3. Kompetensiyaviy yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'siri

Kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning:

- mustaqil fikrlashini;
- ijodiy yondashuvini;
- muammoni tahlil qilish va yechim topish qobiliyatini;
- jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Natijada o'quvchilar faqat bilim egallabgina qolmay, balki hayotga tayyor, ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllanadi.

AMALIY TAKLIFLAR

Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuvni samarali joriy etish uchun quyidagi amaliy takliflar beriladi:

1. O'qituvchilar uchun kompetensiyaviy yondashuvga oid malaka oshirish kurslarini tizimli ravishda tashkil etish.
2. Dars jarayonida interfaol metodlar (klaster, aqliy hujum, loyiha usuli, rolli o'yinlar)dan keng foydalanish.
3. O'quv dasturlari va darsliklarni kompetensiyalar asosida takomillashtirish.

4. Baholash tizimini takomillashtirib, formatif va summativ baholash usullarini joriy etish.

5. Raqamli ta'lim resurslaridan foydalanishni kengaytirish.

YAKUNIY MULOHAZA

Xulosa qilib aytganda, kompetensiyaviy yondashuv boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ushbu yondashuvni to'laqonli joriy etish o'qituvchining kasbiy mahorati, ta'lim mazmuni va baholash tizimining uyg'unligiga bog'liq. Muammolarni bartaraf etish orqali boshlang'ich ta'limda raqobatbardosh, hayotga tayyor avlodni tarbiyalash imkoniyati kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standartlari. – Toshkent, 2021.
3. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2018.
4. Ziyomammedov B. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
5. Sh.M. Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent, 2022.
6. OECD. Key Competencies for Lifelong Learning. – Paris, 2018.